

UTICAJ STACIONARNOG RADARSKOG SISTEMA NA BEZBJEDNOST SAOBRAĆAJA NA PODRUČJU GRADA BANJALUKE

Milan Salamadija
Uprava za policijsko obrazovanje Banja Luka
E-mail: milansalamadija@yahoo.com

Jovana Samopjan
Pripravnik u Centru javne bezbjednosti Banja Luka
E-mail: samopjanka.j@gmail.com

Rezime: Opšti cilj bezbjednosti saobraćaja je smanjenje svih štetnih efekata uz neometano odvijanje saobraćaja. Ako se suzi predmet bezbjednosti saobraćaja, onda se i cilj može suziti na smanjenje broja i sveukupnih posljedica saobraćajnih nezgoda. Jedan od načina smanjenja saobraćajnih nezgoda je tehnička modernizacija i automatizacija kontrole saobraćaja. Stalnim analizama, uzastopnom komparacijom i ocjenjivanjem stanja bezbjednosti saobraćaja, ocjenjuju se i dalje razvijaju mjere i aktivnosti na unapređivanju bezbjednosti i smanjenju stradanja u saobraćaju. Na osnovu ovih pokazatelja mogu se projektovati pravci razvoja kojima bezbjednost saobraćaja teži kako u aktivnom tako i u pasivnom smislu. S tim u vezi, u ovom radu će se izvršiti analiza rada stacionarnih radarskih sistema u Republici Srpskoj, kako bi se ukazalo na prednosti koje donosi u poboljšanju bezbjednosti saobraćaja. Takođe, kroz ovu analizu će se prikazati struktura prekršaja po lokacijama u odnosu na određene vremenske periode, kako bi se ukazalo na lokacije na kojima su učestali teži prekršaji i na kojima bi aktivna sistemska jedinica trebala biti zastupljena veći broj dana u godini.

Ključne riječi: stacionarni radari, prekršaji, prekoračenje brzine, prolazak na crveno svjetlo.

1. Uvod u istraživanje

Bezbjednost u saobraćaju predstavlja osnovni problem svakog društva, jer svaki građanin učestvuje u saobraćaju. Uzimajući u obzir naučno utvrđenu činjenicu da u saobraćaju kao legalnoj djelatnosti strada veći broj ljudi nego u svim ilegalnim (nedozvoljenim) djelatnostima, bezbjednost saobraćaja dobija još veći značaj. Sa druge strane, treba se uvijek imati u vidu da bezbjednost saobraćaja nije slučajna i da se koordiniranim i usmjerenim aktivnostima pojedinaca, organa i organizacija ona može dovesti na zavidan nivo. Iz ovoga proizilazi da se bezbjednošću saobraćaja može upravljati, a kvalitetno upravljanje određenim sistemom znači koordinirano preduzimanje niza opsežnih mjera i aktivnosti.

U cilju poboljšanja bezbjednosti u saobraćaju, sprovedena je upravo takva aktivnost u Banjaluci. 1. juna 2010. godine uspostavljen je stacionarni radarski sistem „TraffiStar SR520 Robot“. Njegova osnovna namjena je da registruje prekršaje prekoračenja dozvoljene brzine kretanja vozila i prolaska na crveno svjetlo. Sistem je postavljen na tri lokacije u Banjaluci: na magistralnom putu Banja Luka – Klačnice, u ulici Krajiških brigada i na raskrsnici ulica Bulevara vojvode Živojina Mišića i Bulevara vojvode Petra Bojovića, koja je regulisana svjetlosnom signalizacijom. Riječ je o lokacijama na kojima su se učestalo događale SN sa posljedicama po lica, a čiji su uzroci bili prekoračenje dozvoljene brzine kretanja vozila i prolazak kroz raskrsnicu na crveno svjetlo.

Postavljanje stacionarnih radara na pomenute lokacije rezultiralo je smanjenjem broja SN. Međutim, ono što zabrinjava jeste to što je broj evidentiranih prekršaja i dalje velik. Takođe, veliki problem predstavlja i to što vozači nastavljaju da voze iznad ograničenja, nakon prolaska pored mjesta gdje su postavljene sistemske jedinice stacionarnog radara.

Shodno tome, cilj istraživanje jeste da se utvrdi na kojim lokacijama se evidentira najviše prekršaja, kakva je struktura tih prekršaja i koji su prekršaji najučestaliji. Takođe, jedan od ciljeva jeste da se utvrdi koliki vremenski period provede aktivna sistemska jedinica na jednoj lokaciji i koliki

broj prekršaja evidentira u tom periodu. Sekundarni cilj je da se utvrdi koliko prekršaja, zabilježenih stacionarnim radarom, počine strani državljani i koliki je to procenat u odnosu na ukupan broj prekršaja na svakoj lokaciji.

Istraživanje je sprovedeno na teritoriji grada Banjaluke u toku septembra i oktobra 2013. godine i izvršeno je statističkim metodom.

Obrada podataka je izvršena shodno statističkim parametrima, dok je analiza dobijenih rezultata statističke obrade interpretirana uz izvođenje određenih zaključaka.

2. Analiza rada stacionarnog radarskog sistema za 2012. godinu

Podaci o ukupnom broju prekršaja za 2012. godinu predstavljeni su na sljedećoj tabeli. Na osnovu ukupnog broja prekršaja želi se utvrditi koji su prekršaji najučestaliji, kakva je struktura tih prekršaja i koliko su zastupljeni prekršaji sa statusom „vidljiva tablica – strani državljani“¹ i prekršaji sa statusom „inostrane tablice“.² Podaci koji su prikazani u tabeli poslužiće i za uporednu analizu sa podacima koji se odnose na strukturu i ukupan broj prekršaja, koji su evidentirani na sve tri lokacije u 2012. godini. Cilj uporedne analize je da se utvrdi na kojoj lokaciji se dešava najviše prekršaja, s obzirom na vrijeme koje aktivna sistemska jedinica provede na tim lokacijama.

Redni broj	Od 01.01.2012 do 31.12.2012	
	Prekršaji po članovima	Broj prekršaja
1.	Član 234. stav 1. i 2. tačka 25.	0
2.	Član 234a. stav 1. i 2. tačka 5.	400
3.	Član 235. stav 1., 2., i 4. tačka 3.	3550
4.	Član 235. stav 1., 2. i 4. tačka 5.	106
5.	Član 235. stav 1. tačka 30.	5
6.	Član 235. stav 1. tačka 31.	1
7.	Član 235. stav 1., 2. i 4. tačka 32.	205
8.	Član 236. stav 1. i 3. tačka 29.	2
9.	Član 236. stav 1. i 3. tačka 30.	131
10.	Član 237. stav 1. tačka 3.	12015
11.	Član 238. stav 1. tačka 7a.	18737
12.	Član 238. stav 1. tačka 8.	3
13.	Član 239. stav 1. tačka 7.	939
Ukupno		36094

Tabela broj 1 – Prikaz prekršaja po članovima za 2012. godinu³

Iz tabele je vidljivo je da je najučestaliji prekršaj po članu 237. stav 1. tačka 7a, preko 51,00%. Na drugom mjestu po učestalosti, odnosno sa udjelom od 33,28%, je prekršaj po članu 237. stav 1. tačka 3. S obzirom na težinu prekršaja, zabrinjavajuće je što se 3 550 prekršaja (oko 10,00%) odnosi na prekršaj po članu 235. stav 1, 2 i 4. tačka 3. Podatak da se svega 2,60% prekršaja odnosi na prekršaj po članu 238. stav 1. tačka 7a. ukazuje na činjenicu da vozači i dalje voze brzinama koje su daleko iznad ograničenja. Obeshrabrujući podatak je da je stacionarnim radarskim sistemom evidentirano 400 prekršaja koji se odnose na prekoračenje brzine u naselju za više od 50 km/h , gdje je rizik za nastanak posljedica po lica velik. Prema prikazanim podacima, evidentno je da u saobraćaju na području Banjaluke učestvuje i pozamašan broj vozača sa neregistrovanim vozilom, što se odražava na sveukupnu bezbjednost saobraćaja. U 106 slučajeva evidentiran je prolazak

¹ Prekršaji se vode po statusu „vidljiva tablica – vozač je strani državljani“. Dakle, riječ je o prekršajima koji su počinjeni sa vozilima bosanskohercegovačkih tablica kojima su upravljali strani državljani.

² Prekršaji se vode po statusu „inostrane tablice“, što znači da su prekršaji počinjeni sa vozilima inostranih tablica, a vozači mogu biti strani državljani ili državljani Bosne i Hercegovine.

³ Članovi su preuzeti iz Zakon o osnovama bezbjednosti saobraćaja na putevima u Bosni i Hercegovini („Službeni glasnik BiH“, broj 6/06).

vozača sa vozilom na znak crvenog svjetla. S obzirom da se aktivna sistemska jedinica postavlja samo na jednu raskrnicu koja je regulisana svjetlosnim signalnim uređajem, broj ovih prekršaja je daleko veći, jer nepoštovanje svjetlosnih signalnih uređaja je veoma opasno i to u 99% slučajeva dovodi do saobraćajne nezgode, sa teškim tjelesnim povredama kao i smrtnim posljedicama po učesnike. Takođe, potrebno je istaći i to da je u toku 2012. godine evidentiran 191 (0,52%) prekršaj koji je počinjen od strane vozača sa stranim državljanstvom i 15 051 prekršaj koji je počinjen vozilima sa inostranim tablicama, što je 41,69% od ukupnog broja prekršaja.

3.1. Prikaz i analiza prekršaja u raskrsnici ulica Bulevara vojvode Živojina Mišića i Bulevara vojvode Petra Bojovića

Ukupan broj prekršaja koji je evidentiran u toku 2012. godine u raskrsnici ulica Bulevara vojvode Živojina Mišića i Bulevara vojvode Petra Bojovića, predstavljen je na sljedećoj tabeli. Na osnovu podataka prikazanih u tabeli želi se utvrditi struktura prekršaja, broj prekršaja u toku godine koji se evidentira na pomenutoj raskrsnici i koliki je to broj u odnosu na ukupan broj prekršaja u 2012. godini, jer je riječ o lokaciji u naselju na kojoj aktivna sistemska jedinica evidentira prolazak kroz raskrnicu na crveno svjetlo i prekoračenje dozvoljene brzine. Takođe, želi se utvrditi koliko dana u toku godine aktivna sistemska jedinica provede na ovoj lokaciji, kao i da se na osnovu dobijenih podataka uradi komparativna analiza sa podacima sa druge dvije lokacije, kako bi se utvrdilo na kojoj lokaciji se dešava najviše prekršaja.

Raskrznica ulica Bulevara vojvode Živojina Mišića i Bulevara vojvode Petra Bojovića					
Redni broj	Prekršaji po članovima	Broj prekršaja po vremenskom periodu			
		01.01.12. - 29.02.12.	03.05.12. - 05.06.12.	10.07.12. - 05.09.12.	03.10.12. - 31.10.12.
1.	Član 234. stav 1. i 2. tačka 25.	0	0	0	0
2.	Član 234a. stav 1. i 2. tačka 5.	16	7	20	11
3.	Član 235. stav 1., 2., i 4. tačka 3.	164	94	114	72
4.	Član 235. stav 1., 2. i 4. tačka 5.	21	18	39	19
5.	Član 235. stav 1. tačka 30.	0	0	0	0
6.	Član 235. stav 1. tačka 31.	0	0	0	0
7.	Član 235. stav 1., 2. i 4. tačka 32.	15	12	17	9
8.	Član 236. stav 1. i 3. tačka 29.	0	0	0	0
9.	Član 236. stav 1. i 3. tačka 30.	8	8	9	7
10.	Član 237. stav 1. tačka 3.	289	259	444	263
11.	Član 238. stav 1. tačka 7a.	1391	926	2240	985
12.	Član 238. stav 1. tačka 8.	0	0	0	3
13.	Član 239. stav 1. tačka 7.	0	1	0	0
Ukupno		1904	1325	2883	1369

Tabela broj 2 – Prikaz prekršaja po članovima i vremenskim periodima

Aktivna sistemska jedinica tokom četiri vremenska perioda bila je postavljena 178 dana u 2012. godini, u raskrsnici ulica Bulevara vojvode Živojina Mišića i Bulevara vojvode Petra Bojovića. U tom periodu na pomenutoj raskrsnici evidentirano je 7 481 prekršaj, što je 20,72% od ukupnog broja prekršaja u 2012. godini. Najveći broj prekršaja zabilježen je u periodu od 10.07.2012. do 05.09.2012. godine, što je i očekivano, jer je riječ o mjesecima kada se aktivno koriste godišnji odmori i kada je veliki broj turista u zemlji. Na drugom mjestu, po broju prekršaja, je period od 01.01.2012. do 29.02.2012. godine, što je takođe uobičajno, jer je riječ o mjesecima sa mnogo praznika i sa velikim brojem posjeta ljudi iz inostranstva. Najzastupljeniji prekršaji u sva četiri vremenska perioda su prekršaji prekoračenja brzine u naselju od 10 do 20 km/h i od 20 do 30 km/h van naselja. Pomenuti prekršaji čine 74,08% odnosno 16,77% od ukupnog broja prekršaja evidentiranih na ovoj lokaciji. Ukupan broj prekršaja koji se odnose na prekoračenje brzine u naselju za više od 30 km na čas je 444, odnosno 5,93%, a broj prekršaja prekoračenja brzine za više od 50

km/h je 54, odnosno 0,72%. Najveći broj ovih prekršaja zabilježen je u januaru, februaru, julu i avgustu. Procenat prekršaja koji se odnose na prolazak vozila kroz raskrscnicu na crveno svjetlo je 1,29% i to je u prosijeku oko dva prekršaja po danu, s obzirom na dane koje aktivna sistemska jedinica provede na ovoj lokaciji. Takođe, na ovoj lokaciji je evidentirano 48 (0,64%) prekršaja sa statusom „vidljiva tablica – strani državljanin“ i 2 564 (34,27%) prekršaja sa statusom „inostrane tablice“.

3.2. Prikaz i analiza prekršaja u ulici Krajiških brigada u 2012. godini

Pomoću podataka prikazanih u tabeli želi se utvrditi ukupan broj prekršaja koji je evidentiran na pomenutoj lokaciji, kao i da se utvrdi koliko je to procentualno u odnosu na ukupan broj prekršaja u 2012. godini. Takođe, želi se utvrditi i struktura prekršaja, kao i izvesti zaključak u kojim mjesecima se najviše prekršaja evidentira. S obzirom da se radi o lokaciji u naselju na kojoj aktivna sistemska jedinica evidentira prekoračenje brzine, potrebno je utvrditi koja prekoračenja brzine su najčešća. Dobijeni podaci će poslužiti da se dobije odgovor na pitanje da li je potrebno da aktivna sistemska jedinica na ovoj lokaciji bude zastupljena više ili manje dana u godini. Takođe, dobijeni podaci će se iskoristiti za komparativnu analizu sa podacima sa ostale dvije lokacije.

Ulica Krajiških brigada					
Redni broj	Prekršaji po članovima	Broj prekršaja po vremenskom periodu			
		02.04.12.- 27.04.12.	06.06.12.- 25.06.12.	06.09.12. - 02.10.12.	01.11.12. - 22.11.12.
1.	Član 234. stav 1. i 2. tačka 25.	0	0	0	0
2.	Član 234a. stav 1. i 2. tačka 5.	91	92	99	60
3.	Član 235. stav 1., 2., i 4. tačka 3.	822	755	880	552
4.	Član 235. stav 1., 2. i 4. tačka 5.	0	0	0	0
5.	Član 235. stav 1. tačka 30.	0	0	2	3
6.	Član 235. stav 1. tačka 31.	0	0	0	1
7.	Član 235. stav 1., 2. i 4. tačka 32.	14	29	24	70
8.	Član 236. stav 1. i 3. tačka 29.	0	0	0	2
9.	Član 236. stav 1. i 3. tačka 30.	13	20	18	42
10.	Član 237. stav 1. tačka 3.	2913	2507	2769	1819
11.	Član 238. stav 1. tačka 7a.	24	3634	541	7293
12.	Član 238. stav 1. tačka 8.	0	0	0	0
13.	Član 239. stav 1. tačka 7.	0	0	0	0
Ukupno		3877	7037	4333	9842

Tabela broj 3 – Prikaz prekršaja po članovima i vremenskim periodima

Aktivna sistemska jedinica je u toku 2012. godine bila postavljena 91 dan u ul. Krajiških brigada. U tom periodu evidentirano je 25 089 prekršaja, što je 69,51% od ukupnog broja prekršaja u 2012. godini. Najveći broj prekršaja zabilježen je u periodu od 01.11.2012. do 22.11.2012. godine, a na drugom mjestu po broju prekršaja je period od 01.01.2012. do 29.02.2012. godine. Najzastupljeniji prekršaji u sva četiri vremenska perioda su prekršaji prekoračenja brzine u naselju od 10 do 20 km/h i od 20 do 30 km/h van naselja. Pomenuti prekršaji čine 45,80% odnosno 39,88% od ukupnog broja prekršaja evidentiranih na ovoj lokaciji. Ukupan broj prekršaja koji se odnose na prekoračenje brzine u naselju za više od 30 km na čas je 3 009, odnosno 11,99%, a broj prekršaja prekoračenja brzine za više od 50 km na čas je 342, odnosno 1,36%. Broj evidentiranih prekršaja je približno isti u sva četiri vremenska perioda. Na ovoj lokaciji primjetan je i povećan broj prekršaja koji se odnose na upravljanje motornim ili priključnim vozilom poslije isteka važenja potvrde o registraciji ili potvrde o korišćenju probnih tablica. Ovih prekršaja je evidentirano 137, odnosno 66,82% od ukupnog broja evidentiranih prekršaja isteka važenja saobraćajne dozvole ili potvrde o korišćenju probnih tablica u 2012. godini. Prekršaja sa statusom „vidljiva tablica – strani državljanin“ je bilo 121 (0,48%), a broj prekršaja sa statusom „inostrane tablice“ je 10 902 (43,45%).

Potrebno je istaći da je na ovoj lokaciji evidentirano 17 608 prekršaja više nego u raskrsnici ulica Bulevara vojvode Živojina Mišića i Bulevara vojvode Petra Bojovića i pored toga što se u ovoj raskrsnici evidentira prekoračenje brzine i prolazak kroz raskrsnicu na crveno svjetlo. Takođe, neophodno je ukazati i na to da je u ul. Krajiških brigada aktivna sistemska jedinica u toku 2012. godine bila 87 dana manje raspoređena u odnosu na raskrsnicu ulica Bulevara vojvode Živojina Mišića i Bulevara vojvode Petra Bojovića. Može se zaključiti da se u ul. Krajiških brigada puno slabije poštuje ograničenje brzine, da je veliki broj prekršaja koji se odnose na prekoračenje brzine u naselju za više od 30 i 50 km/h i da je prisutan znatno veći broj vozača koji upravlja neregistrovanim vozilom u saobraćaju. U odnosu na predhodnu lokaciju, evidentan je daleko veći broj prekršaja sa statusom „vidljiva tablica – strani državljanin i prekršaja sa statusom „inostrane tablice“.

3.3. Prikaz i analiza prekršaja na magistralnom putu Banja Luka - Klašnice

S obzirom da je riječ o lokaciji na kojoj je došlo do oštećenja senzora na kolovozu samo će biti prikazan broj prekršaja za period od 01.03.2012. do 01.04.2012. godine. Iako se posmatra broj prekršaja u jednom periodu, sa podacima u tabeli želi se sagledati broj i struktura prekršaja kako bi se uočile određene specifičnosti za datu lokaciju.

Magistralni put Banja Luka - Klašnice		
Redni broj	Prekršaji po članovima	Broj prekršaja po vremenskom periodu
		01.03.12.-01.04.12.
1.	Član 234. stav 1. i 2. tačka 25.	0
2.	Član 234a. stav 1. i 2. tačka 5.	1
3.	Član 235. stav 1., 2., i 4. tačka 3.	76
4.	Član 235. stav 1., 2. i 4. tačka 5.	0
5.	Član 235. stav 1. tačka 30.	0
6.	Član 235. stav 1. tačka 31.	0
7.	Član 235. stav 1., 2. i 4. tačka 32.	15
8.	Član 236. stav 1. i 3. tačka. 29.	0
9.	Član 236. stav 1. i 3. tačka 30.	6
10.	Član 237. stav 1. tačka 3.	670
11.	Član 238. stav 1. tačka 7a.	1448
12.	Član 238. stav 1. tačka 8.	0
13.	Član 239. stav 1. tačka 7.	938
Ukupno		3154

Tabela broj 4 – Prikaz prekršaja po članovima i vremenskom periodu

Aktivna sistemska jedinica je u toku 2012. godine bila postavljena 31 dan na magistralnom putu Banjaluka - Klašnice. U tom periodu na pomenutom magistralnom putu evidentirano je 3 154 prekršaja. Najveći broj prekršaja je evidentiran po članu 237. stav. 1 tačka 3. što čini 45,90% prekršaja koji su počinjeni na magistralnom putu. Slijedi prekršaj po članu 237. stav 1. tačka 7a., tj. na njega se odnosi 29,74% od ukupnog broja prekršaja evidentiranih na ovoj lokaciji, dok se 21,24% posto odnosi na prekršaj po članu 235. stav 1, 2 i 4. tačka 3. Na osnovu prikazanih podataka može se zaključiti da je struktura prekršaja na ovom magistralnom putu približno ista kao na predhodne dvije lokacije. Takođe, bitno je naglasiti da su na magistralnom putu Banjaluka – Klašnice najzastupljeniji prekršaj po članu 237. stav. 1 tačka 3. što nije slučaj sa druge dvije lokacije. U odnosu na posmatrani period može se zaključiti da je na ovoj lokaciji bio prisutan povećan broj prekršaja sa statusom „vidljiva tablica – strani državljanin“ i prekršaja sa statusom „inostrane tablice“.

4. Analiza rada stacionarnog radarskog sistema za 2013. godinu

U tabeli su prikazani podaci za prvih 9 mjeseci 2013. godine. Prikazom podataka želi se sagledati da li je tendencija činjenja prekršaja iz 2012. godine nastavljena. Jedan od ciljeva jeste da

se analizira i broj prekršaja koji se odnose na prekršaje sa statusom „vidljiva tablica – strani državljanin“ i prekršaja sa statusom „inostrane tablice“. Takođe, prikazani podaci koristeće se za komparaciju sa podacima o prekršajima koji su 2013. godini evidentirani u ul. Krajiških brigada i u raskrsnici ulica Bulevara vojvode Živojina Mišića i Bulevara vojvode Petra Bojovića.

Redni broj	Od 01.01.2013 do 22.09.2013	
	Prekršaji po članovima	Broj prekršaja
1.	Član 234. stav 1. i 2. tačka 25.	0
2.	Član 234a. stav 1. i 2. tačka 5.	100
3.	Član 235. stav 1., 2., i 4. tačka 3.	986
4.	Član 235. stav 1., 2. i 4. tačka 5.	131
5.	Član 235. stav 1. tačka 30.	34
6.	Član 235. stav 1. tačka 31.	6
7.	Član 235. stav 1., 2. i 4. tačka 32.	125
8.	Član 236. stav 1. i 3. tačka 29.	1
9.	Član 236. stav 1. i 3. tačka 30.	56
10.	Član 237. stav 1. tačka 3.	3343
11.	Član 238. stav 1. tačka 7a.	14296
12.	Član 238. stav 1. tačka 8.	16
13.	Član 239. stav 1. tačka 7.	1
Ukupno		19095

Tabela broj 5 – Prikaz prekršaja po članovima za 2013. godinu

U toku prvih devet mjeseci 2013. godine evidentirano je 19 095 prekršaja stacionarnim radarskim sistemom. Potrebno je navesti da je navedeni broj prekršaja evidentiran aktivnom sistemskom jedinicom na dvije lokacije, odnosno u ul. Krajiških brigada i u raskrsnici ulica Bulevara vojvode Živojina Mišića i Bulevara vojvode Petra Bojovića. Najveći broj prekršaja odnosi se na prekoračenje brzine u naselju koje je regulisano članom 238. stav 1. tačka 8. što je 74,86% od ukupnog broja prekršaja evidentiranih u 2013. godini. Prikazani podaci ukazuju da je zadržan trend kao u 2012. godini. Nešto više od 5% se odnosi na prekršaj po članu 235. stav 1, 2 i 4. tačka 3. Potrebno je naglasiti da je za prvih devet mjeseci u 2013. godini evidentiran 131 prekršaj prolaska vozilom na crveno svjetlo, što je za 25 prekršaja više nego za čitavu 2012. godinu. Takođe, primjetan je povećan broj vozača koji u saobraćaju učestvuje sa motornim ili priključnim vozilom poslije isteka važenja potvrde o registraciji ili potvrde o korišćenju probnih tablica, kao i vozača koji u saobraćaju učestvuju sa neregistovanim motornim ili priključnim vozilom. Prekršaja sa statusom „vidljiva tablica – strani državljanin“ je bilo 88 (0,46%), a broj prekršaja sa statusom „inostrane tablice“ je 8 128, što je 42,56% od ukupnog broja evidentiranih prekršaja za prvih devet mjeseci 2013. godine.

4.1. Prikaz i analiza prekršaja u raskrsnici ulica Bulevara vojvode Živojina Mišića i Bulevara vojvode Petra Bojovića

Analizom ovih podataka želi se utvrditi koliko je aktivna sistemska jedinica provela vremena na ovoj lokaciji i kakva je struktura i broj prekršaja u odnosu na 2012. godinu.

Raskrsnica ulica Bulevara vojvode Živojina Mišića i Bulevara vojvode Petra Bojovića					
Redni broj	Prekršaji po članovima	Broj prekršaja po vremenskom periodu			
		19.12.12. - 10.03.13.	20.03.13. - 12.05.13.	20.05.13. - 22.07.13.	01.08.13. - 22.09.13.
1.	Član 234. stav 1. i 2. tačka 25.	0	0	0	0
2.	Član 234a. stav 1. i 2. tačka 5.	11	7	10	14
3.	Član 235. stav 1., 2., i 4. tačka 3.	87	69	86	114
4.	Član 235. stav 1., 2. i 4. tačka 5.	48	31	36	25
5.	Član 235. stav 1. tačka 30.	0	2	7	5

6.	Član 235. stav 1. tačka 31.	1	1	0	2
7.	Član 235. stav 1., 2. i 4. tačka 32.	25	18	12	9
8.	Član 236. stav 1. i 3. tačka 29.	1	0	0	0
9.	Član 236. stav 1. i 3. tačka 30.	12	13	4	0
10.	Član 237. stav 1. tačka 3.	343	263	319	340
11.	Član 238. stav 1. tačka 7a.	1640	1302	1822	1839
12.	Član 238. stav 1. tačka 8.	6	4	2	1
13.	Član 239. stav 1. tačka 7.	0	0	0	0
Ukupno		2174	1710	2298	2349

Tabela broj 6 – Prikaz prekršaja po članovima i vremenskim periodima

Prema podacima u tabeli, u raskrsnici ulica Bulevara vojvode Živojina Mišića i Bulevara vojvode Petra Bojovića, evidentirano je 8 531 prekršaj, odnosno 44,67% od ukupnog broja prekršaja u 2013. godini. Prekoračenje brzine u naselju koja je od 10 do 20 km/h veća od dozvoljene je najčešći prekršaj, sa udjelom od 34,57%, sljedeći je prekršaj prekoračenja brzine u naselju koja je za više od 20 do 30 km/h veća od dozvoljene, što je 6,62%. Za 250 dana na ovoj lokaciji je evidentirano 140 prekršaja koji se odnose na prolazak kroz raskrsnicu na crveno svijetlo, što je za 43 prekršaja više u odnosu na istu lokaciju u 2012. godini. Broj prekršaja na ovoj raskrsnici, koji vozači u saobraćaju počine učestvovanjem sa motornim ili priključnim vozilom poslije isteka važenja potvrde o registraciji ili potvrde o korišćenju probnih tablica, je u porastu u odnosu na 2012. godinu. Na osnovu poređenja sa podacima iz 2012. godine, može se zaključiti da je na ovoj lokaciji došlo do neznatnog povećanja prekršaja sa statusom „vidljiva tablica – strani državljanin“, dok se to ne može reći za prekršaje sa statusom „inostrane tablice“, jer je njihov broj povećan za 309.

4.2. Prikaz i analiza prekršaja u ul. Krajiških brigada

Podaci su sortirani po članovima u tri vremenska perioda. Analizom ovih podataka želi se utvrditi koliki se broj prekršaja evidentira na ovoj lokaciji u odnosu na raskrsnicu Bulevara vojvode Živojina Mišića i Bulevara vojvode Petra Bojovića, vodeći računa o broju dana koji aktivna sistemska jedinica provede i na jednoj i na drugoj lokaciji. Takođe, dobijeni podaci će se uporediti sa podacima iz 2012. godine.

Ulica Krajiških brigada				
Redni broj	Prekršaji po članovima	Broj prekršaja po vremenskom periodu		
		11.03.13. - 19.03.13.	13.05.13. - 19.05.13.	26.07.13. - 31.07.13.
1.	Član 234. stav 1. i 2. tačka 25.	0	0	0
2.	Član 234a. stav 1. i 2. tačka 5.	13	27	21
3.	Član 235. stav 1., 2., i 4. tačka 3.	168	251	227
4.	Član 235. stav 1., 2. i 4. tačka 5.	0	0	0
5.	Član 235. stav 1. tačka 30.	7	5	8
6.	Član 235. stav 1. tačka 31.	0	1	1
7.	Član 235. stav 1., 2. i 4. tačka 32.	33	17	11
8.	Član 236. stav 1. i 3. tačka 29.	0	0	0
9.	Član 236. stav 1. i 3. tačka 30.	22	4	1
10.	Član 237. stav 1. tačka 3.	654	680	807
11.	Član 238. stav 1. tačka 7a.	2600	2767	2581
12.	Član 238. stav 1. tačka 8.	2	1	0
13.	Član 239. stav 1. tačka 7.	1	0	0
Ukupno		3500	3753	3657

Tabela broj 7 – Prikaz prekršaja po članovima i vremenskim periodima

U ul. Krajiških brigada evidentirano je 10 910 prekršaja, za 19 dana, koliko je aktivna sistemska jedinica provela na ovoj lokaciji u prvih devet mjeseci 2013. godine. Evidentno je da je

nepoštovanje saobraćajnih propisa na ovoj lokaciji znatno više izraženo nego u raskrsnici ulica Bulevara vojvode Živojina Mišića i Bulevara vojvode Petra Bojovića. Za 250 dana evidentirano je 8 531 prekršaja u raskrsnici ulica Bulevara vojvode Živojina Mišića i Bulevara vojvode Petra Bojovića, a za samo 19 dana u ulici Krajiških brigade evidentirano je 2 379 prekršaja više. Kada je riječ o strukturi prekršaja na ovoj lokaciji, ona je ista kao i u navedenoj raskrsnici, međutim velike su razlike u broju počinjenih prekršaja. Tako npr. broj prekršaja u ul. Krajiških brigade je veći za: 1 345 prekršaja po članu 238. stav 1. tačka 7a.; za 876 prekršaja po članu 237. stav 1. tačka 3.; za 290 prekršaja po članu 235. stav 1, 2 i 4. tačka 3.; za 19 prekršaja po članu 234a. stav 1, 2. tačka 5. Aktivnom sistemskom jedinicom je evidentirano 42 (0,38%) prekršaja sa statusom „vidljiva tablica – strani državljanin“ i 5367 (49,19%) prekršaja sa statusom „inostrane tablice“. Na osnovu podataka iz tabele može se zaključiti da su i ostali prekršaji zastupljeniji u ul. Krajiških brigada u odnosu na raskrsnicu ulica Bulevara vojvode Živojina Mišića i Bulevara vojvode Petra Bojovića.

Zaključak

Najznačajniji pomak u poboljšanju stanja bezbjednosti u saobraćaju na području grada Banjaluke, postignut je uspostavljanjem stacionarnog radarskog sistema. Iako su ovom mjerom obuhvaćene samo tri lokacije u Banjaluci, postignut je primarni cilj njihovog uvođenja. Na pomenutim lokacijama došlo je do smanjenja broja saobraćajnih nezgoda i njihovih posljedica. S obzirom da je ugradnjom stacionarnog radarskog sistema obuhvaćena i jedna raskrsnica koja je regulisana svjetlosnim saobraćajnim znakom (semaforom), potrebno je istaći i to da je pored smanjenja broja saobraćajnih nezgoda na njoj smanjen i broj prestupnika koji su rizični u saobraćajnim nezgodama na raskrsnicama, jer je omogućeno sankcionisanje vozača koji prekoračuju dozvoljenu brzinu, koji prolaze kroz raskrsnicu na crveno svijetlo, ili sankcionisanje za oba prekršaja.

Na osnovu iznesenih podataka, vidljivo je da se najveći broj prekršaja dogodio u ul. Krajiških brigada, bez obzira što je na toj lokaciji duplo manje bila postavljena aktivna sistemsko jedinica. Za pretpostaviti je da bi se na magistralnom putu Banjaluka – Klačnice evidentirao veći broj prekršaja da su senzori bili u funkciji. Kada je riječ o strukturi prekršaja, može se konstatovati da je ona na sve tri lokacije približno ista, a najzastupljeniji su sljedeći prekršaji: član 238. stav 1. tačka 8. (51,00%); član 238. stav 1. tačka 7a. (33,28%); član 235. stav 1, 2 i 4. tačka 3. (9,83%). Može se zaključiti da je u 2012. godini evidentiran veliki broj prekršaja sa statusom „inostrane tablice“, 15 051 prekršaj (41,69%). Veliki problem kod ove vrste prekršaja je mali procenat sankcionisanih vozača, a kao vozači sa inostranim tablicama ne pojavljuju se samo strani državljani, već i državljani Bosne i Hercegovine koji rade u inostranstvu. Kao jedini mogući način otkrivanja vozača sa ovakvim prekršajima trenutno je kontrola vozača od strane policijskih službenika. Ovaj metod rada je neefikasan, što potvrđuju i podaci o malom broju otkrivenih i sankcionisanih vozača vozila sa inostranim tablicama. Takođe, evidentan je problem i sa prekršajima koji imaju status „vidljiva tablica – strani državljanin“. Naime, vlasnicima vozila sa kojim su počinili prekršaj, a koji su državljani Bosne i Hercegovine, ostavljena je mogućnost da se izjasne da li su oni upravljali vozilom ili je druga osoba. Na ovakav izbjegavaju mogućnost da budu kažnjeni za prekršaj koji su počinili. I ovakav način rada se pokazao neadekvatan.

Na osnovu iznešenih pokazatelja, može se zaključiti da je u 2013. godini nastavljen trend činjenja prekršaja kao u 2012. godini. Struktura najučestalijih prekršaja zadržana je kao u 2012. godini. Takođe, u 2013. godini primjetan je veliki broj prekršaja sa statusom „inostrane tablice“, dok je broj prekršaja sa statusom „vidljiva tablica – strani državljanin“ nešto manji nego u 2012. godini. Dakle, ako uzmemo u obzir broj prekršaja i dane koje je aktivna sistemsko jedinica provela na ove dvije lokacije, može se zaključiti da su predhodno navedeni prekršaji dosta izraženiji u ul. Krajiških brigada.

Na osnovu zaključaka koji su proizašli iz ovog istraživanja, u cilju efikasnije primjene stacionarnih radarski sistema u Republici Srpskoj, mogu se diferencirati sljedeće preporuke:

- Vršiti blagovremeno kvalitativnu i kvantitativnu analizu evidentiranih prekršaja na sve tri lokacije;

- Potrebno je da aktivna sistemska jedinica više vremena bude zastupljena u ul. Krajiških brigada;
- Potrebno je kvar na stacionarnom radarskom sistemu na magistralnom putu Banjaluka – Klačnice što prije otkloniti;
- Neophodno je povećati kapacitet Policijske stanice za praćenje i obradu prekršaja evidentiranih radarskim sistemima, s obzirom da se zbog povećanog broja neobrađenih prekršajnih naloga sistemska jedinica postavlja u raskrnicu Bulevara vojvode Živojina Mišića i Bulevara vojvode Petra Bojovića, gdje se evidentira najmanji broj prekršaja.
- S obzirom na efikasnost primjene stacionarnih radarskih sistema neophodno je uključiti sve zainteresovane strane u finansiranje stacionarnih radarskih sistema i u skladu sa unjetim kapitalom obezbjediti im dio novčanog iznosa koji se dobije naplatom kazni;
- Potrebno je uvezati interne potražne sisteme Ministarstva unutrašnjih poslova i kontrolne interne sisteme Granične policije, kako vozači sa inostranim tablicama i strani državljani ne bi mogli izbjeći sankcionisanje za počinjene prekršaje koji su evidentirani stacionarnim radarskim sistemom;
- Neophodno je ovu oblast regulisati adekvatnim podzakonskim aktima Ministarstva unutrašnjih poslova, u smislu izjašnjavanja o počinjenom prekršaju vlasnika vozila koje je registrovano u Bosni i Hercegovini, da je njime upravljao strani državljanin koji nema prebivalište u Bosni i Hercegovini. Naime, navedena lica, u većini slučajeva, na ovaj način izbjegavaju sankciju za počinjeni prekršaj, pa je neophodno da se evidentirani prekršaji od strane stacionarnog radarskog sistema evidentiraju na vlasnika vozila. Ovim bi se smanjila mogućnost izbjegavanja sankcije, a imali bi se i pouzdaniji podaci o vlasnicima vozila;
- Neophodno je stacionarne radarske sisteme postaviti i u druge gradove u Republici Srpskoj. Za sad su postavljeni samo u gradu Banjaluci.
- Pošto imamo veliki broj neplaćenih prekršajnih naloga, neophodno je uvesti i alternativne kazne, kao npr. rad za opšte dobro;
- Potrebno je sprovesti i druga istrživanja koja bi potvrdila rezultate ovog istrživanja.

Literatura

1. Zakon o osnovama bezbjednosti saobraćaja na putevima u Bosni i Hercegovini („Službeni glasnik BiH“, broj 6/06).
2. Pravilnik o načinu obavljanja poslova kontrole i neposrednog regulisanja saobraćaja na putevima („Službeni glasnik Republike Srpske“, broj 122/11).
3. Uputstvo o radu radarskih sistema, evidencijama i postupku sankcionisanja prekršaja.
4. Izvještaj Policijske stanice za praćenje i obradu prekršaja evidentiranih radarskim sistemima.